

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH ELEWACJI KOŚCIOŁA PW.ŚW.ANNY W SZEWCACH

OPRACOWAŁA

Monika Winnicka-Kopaczyńska

IDENTYFIKACJA OBIEKTU

„Kościół parafialny Św. Anny, gotycki wzniesiony ok. 1350 r., przebudowany w XVIII w. (m.in. sklepienie prezbiterium) restaurowany w XIX w. Orientowany, murowany, jednonawowy, oskarpowany na narożach, z węższym prostokątnym prezbiterium i wieżą od zachodu wyprowadzoną jedynie do wysokości murów nawy. Wnętrze prezbiterium nakryte sklepieniem krzyżowym zachowało renesansową chrzcielnicę z początków XVII w. i barokowe ołtarze z połowy XVIII w.” <https://dolny-slask.org>

STAN ZACHOWANIA

Stan zachowania ceglanych elewacji i pozostałości wystroju sztukatorskiego wykonanego w narzucie oraz wyprawy tynkarskiej jest zły. Liczne obszary cegły w fazie daleko posuniętej dezintegracji granularnej, z głębokimi wżerami, rozwarstwieniami i pęknięciami. Szczególnie zniszczone są dolne fragmenty ścian. Na zły stan zachowania cegieł w części cokołowej wpłynęła opaska betonowa wokół kościoła, powodująca podsiąkanie zalegającej wody jak też liczne cementowe naprawy muru.

Na wszystkich elewacjach widoczne są przemurowania, zarówno naprawcze, jak też wynikające z dawnych przebudów obiektu. Spoiny mocno osłabione, zwietrzałe i osypujące się z licznymi ubytkami, a nawet lokalnie całkowicie wykruszone, co spowodowało poluzowanie części cegieł.

Na elewacjach, w szczególności południowozachodniej widoczne są głębokie spękania muru wymagające interwencji.

Tynki zachowały się jedynie śladowo przy opaskach okiennych i na zakrystii są one jednak tak odspojone i zniszczone, że nie nadają się do zachowania. Opaski okienne wyrobione w tynku, w narzucie, zachowały się szczątkowo.

WYTYCZNE I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Stan zachowania elewacji wymaga podjęcia bezzwłocznie działań konserwatorskich. Najważniejszym zadaniem konserwatorskim jest zatrzymanie procesów destrukcyjnych cegły, wzmocnienie jej i zabezpieczenie przed niszczącymi czynnikami.

Kolejnym, równie ważnym zadaniem jest jak najpełniejsze wydobycie walorów estetycznych elewacji przy jednoczesnym zachowaniu oryginalnej substancji zabytkowej.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Przed przystąpieniem do prac wymagane jest skucie opaski betonowej wokół kościoła.

Ściana ceglana przeznaczona do ekspozycji bez tynkowania

1. Dezynfekcja ścian odpowiednim środkiem biobójczym np. Keim Algicid lub Altax, Boramon i Algat, Optolith, Optogrun, Fungith
2. Wstępne oczyszczenie cegły z luźnych zabrudzeń.
3. Wzmocnienie strukturalne osłabionych fragmentów ściany przez impregnację cegieł hydrofilnym preparatem krzemooorganicznym na bazie estrów kwasu krzemowego. Aby uniknąć dalszego osypywania się lica cegieł dopiero po wzmocnieniu strukturalnym będzie można przejść do właściwego oczyszczania elewacji. Przewiduje się konieczność wzmocnienia ok. 30 % powierzchni

ceglanej. Proponowane preparaty: Remmers KSE 100 lub 300, Keim Silex OH lub inne podobne.

4. Usunięcie cementowych przemurowań, napraw i spoin.

5. Oczyszczenie powierzchni ścian metodą hydrodynamiczną z dodatkiem właściwych środków chemicznych w niskich stężeniach zawierających kwas fluorowodorowy lub jego pochodne np. Keim Alkutex, Coverax, Covexan czy Remmers Fassadenreiniger.

6. Naprawy spękań w ścianach przez ankrowanie.

7. Wykucie zwietrzałych osłabionych fug. Ze względu na silną erozję spoin, przewiduje się, ich wykucie na całej powierzchni elewacji na głębokość ok 1,5 cm.

8. Uporządkowanie wątku ceglanego w miejscach najbardziej rażących.

9. Wykonanie fleków, licówek w ceglach tego wymagających dobranych najlepiej jak to możliwe barwą, strukturą i wielkością do oryginału.

10. Uzupełnienie ubytków w cegle specjalistycznymi zaprawami barwionymi w masie w odcieniach dobranych do oryginału np. Remmers Restaurierungmoertel lub Keim Restauro Grund i Restauro Top pracowanie fakturalne uzupełnień. Ze względu na bardzo niejednorodną zerodowaną powierzchnię cegły należy przeprowadzić z dużym wyczuciem prace uzupełniające lico, by uniknąć efektu sztucznego wygładzenia powierzchni, nie spójnego ze stanem zachowania oryginału. Głębsze ubytki powinny być zbrojone prętami.

11. Wykonanie spoin zaprawą dobraną barwą i uziarnieniem do pierwotnej np. Tubag Trass-Kalk, Fugenmoertel lub Keim Restauro Fuge.

12. Scalenie barwne uzupełnień cegły farbami laserunkowymi np. Keim Restauro Lasur lub Remmers

13. Zabezpieczenie powierzchni elewacji przed działaniem czynników atmosferycznych - hydrofobizacja np. Remmers Funcosil SNL, Keim Lotexan N czy Coverax Siloxan, Optolith Optosan Silan

Powierzchnia elewacji tynkowanej

Wszelkie prace tynkarskie wykonywać po zabiegach konserwatorskich cegły.

Należy pozostawić wybrany, najlepiej zachowany fragment tynku wraz z opaską okienną jako świadek i poddać konserwacji zachowawczej.

1. Gruntowanie ścian np. Baunit Universal Grund lub Keim Putzgrund MT lub Caparol CL Optigrunt.
2. Wypełnienie pęknięć i szczelin uniwersalną zaprawą zbrojoną włóknem szklanym Baunit Schlitz Mortel Rapid lub Keim Universalputz.
3. Wykonanie tynków wapiennych np. Keim NHL Kalputz Grob lub Tubag NHLP
4. Zagruntowanie tynków np. Baunit Universal Grund lub Keim Putzgrund MT lub Caparol CL Optigrunt.
5. Szpachlowanie powierzchni elewacji renowacyjnym tynkiem wielowarstwowym np. Keim Universalputz Fein lub Universalputz, Tubag NHL FP
6. Gruntowanie powierzchni przed malowaniem np. Keim Soldaid Fixativ
7. Wykonanie warstwy wierzchniej – malowanie farbami silikatowymi np. Keima, Caparola lub Optolithu.

Wystrój sztukatorski należy wykonać w tej samej technice co tynki stosując drobnoziarnistą warstwę wykończeniową np. Keima Universalputz Fein.

Wymagania co do warunków prowadzenia prac

Prace należy wykonywać w okresie gdy temperatura nie spada poniżej 5 °C. przy zwróceniu szczególnej uwagi na zabiegi związane z wzmacnianiem i hydrofobizacją.

Elewacja południowo-zachodnia, zbliżenia zniszczeń: pęknięcia muru, szczątkowo zachowane fragmenty tynku, nieumiejętne naprawy wątku ceglanego

Zbliżenia zniszczeń cegły

Tynki na zakrystii z widocznymi śladami działalności porostów

Fragment dolnej części elewacji z naprawami cementowymi i wypłukanymi spoinami

